

Commemoració del 5è aniversari del memorial per a les víctimes dels assassinats d'eutanàsia nacionalsocialistes, el memorial T4, a Berlín (2019). El programa nazi d'eutanàsia i esterilització forçada de malalts físics i mentals va rebre el nom en clau "Aktion T4" per l'adreça on es va planificar, al carrer Tiergarten, 4. Avui en aquest lloc, davant la Filharmònica de Berlín, hi trobem aquest monument que conté una paret de vidre blau translúcid, on els visitants hi poden consultar informació detallada sobre el programa i les històries d'algunes de les víctimes.

Foto: © Marko Priske

La jornada anual Memòries Subalternes té com a objectiu contribuir a la visibilització de les narracions i experiències de grups socials que han estat històricament silenciades o eclipsades pels discursos dominants. En aquesta tercera edició, ens endinsarem en el context històric de la discapacitat per a comprendre la importància de les pràctiques inclusives avui en dia.

Al llarg dels segles, la veu de les persones amb discapacitat ha quedat relegada a la perifèria de la memòria col·lectiva. Les persones d'aquests col·lectius han hagut de conviure amb la discriminació i l'estigma o, fins i tot, amb l'extermini sistèmic. La seva història és un recordatori contundent de les nefastes conseqüències de la marginació i apunta la necessitat urgent de canvis.

Enguany, doncs, revisarem casos com el de l'Alemanya nazi on centenars de milers de persones amb discapacitat van patir l'eutanàsia forçada. També el de Finlàndia, on durant els segles XIX i XX les persones sordes van ser induïdes a l'esterilització i a l'avortament. Finalment, des de l'àmbit local parlarem del camí cap a la inclusió en el marc d'una Constitució espanyola que fins a l'any 2024 es referia a les persones amb discapacitat com a "disminuïts".

Els debats ens aproparan a pràctiques de reconeixement, de reparació i de compensació a través de les polítiques de memòria, l'art públic, la recerca o les iniciatives de la societat civil. D'aquesta manera, explorarem el potencial transformador de la memòria històrica i col·lectiva per contribuir, en la mesura del possible, a la consecució d'una societat més inclusiva.

Organitza: Observatori Europeu de Memòries de la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona, amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona i el cofinançament del Programa Ciutadans, Igualtat, Drets i Valors de la Unió Europea (CERV).

PROGRAMA

Hi haurà interpretació simultània (català-anglès i LSC)

9.30 - 10.00 h

Registre de les persones inscrites

10.00 h

Benvinguda i obertura

Montserrat Puig Llobet, vicerectora d'Igualtat i Gènere de la Universitat de Barcelona

Xavier López, director de la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona

10.15 - 11.00 h

Conferència inaugural (online): *Res sobre nosaltres sense nosaltres: el moviment social de persones amb discapacitat a l'Europa del segle XX*

Monika Baar, professora del Departament d'Història i del Centre d'Estudis Avançats Robert Schuman de l'European University Institute. Recentment ha finalitzat el projecte de la beca ERC Consolidator Grant Rethinking Disability: the Global Impact of the International Year of Disabled Persons (1981) en perspectiva històrica.

En aquesta xerrada prestarà especial atenció a les protestes de persones amb discapacitat, al desenvolupament d'una identitat diferenciada i a les formes creatives d'autoexpressió.

11.00 h

Pausa cafè

11.30 – 13.00 h

Primera taula: **Memòria i reparació, una perspectiva europea**

Memorials a les víctimes del Programa d'Assassinats nazis contra persones amb discapacitat

Stefanie Endlich, professora honorària d'Art en espais públics a la Universität der Künste de Berlín. Exerceix com a periodista freelance i és autora de diversos llibres i exposicions sobre memòria en les disciplines de belles arts, arquitectura i història urbana. Col·labora en diferents projectes i comitès d'espais de memòria i de documentació, entre els quals el Memorial i Lloc d'Informació sobre els Assassinats per "Eutanàsia" del Nacionalsocialisme (Berlín).

Memòries signades: la violació de drets contra persones sordes i la comunitat de llengua de signes. El procés de reconciliació del govern finlandès

Hisayo Katsui, professora d'Estudis de la Discapacitat de la Universitat d'Hèlsinki. Ha estat membre del consell de la xarxa nòrdica d'investigació sobre discapacitats, presidenta de la Societat Finlandesa d'Investigació sobre Discapacitats i és experta permanent al Consell Assessor finlandès per als drets de les persones amb discapacitat. Ha realitzat projectes de recerca i col·laboració sobre discapacitats a Àsia Central, Etiòpia, Finlàndia, Uganda, Nepal, Japó, Sud-àfrica, Zimbabwe, Maurici, Cambodja, Mongòlia i països nòrdics.

Modera: **Oriol López**, coordinador de l'Observatori Europeu de Memòries de la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona (EUROM)

13.00 h

Pausa

16.00 h

Projecció del documental **“L'altra normalitat” (1980)**

Sinopsi: Produït l'any 1980, el film és un valuós document on les mateixes persones amb discapacitat, les famílies i els educadors expliquen com vivien i quines dificultats es troben en una societat probablement immadura per acceptar la diversitat. Un documental que ens mostra una mirada crítica amb el tracte de la societat i les institucions de fa quaranta anys vers les persones amb discapacitat intel·lectual.

Guió i direcció tècnica: Ferran Miquel

Durada: 27'

VO en català i castellà, amb subtítols en anglès

16.30 h

Conversa amb **Ferran Miquel** i **Efren Carbonell**.

Ferran Miquel, guionista i director tècnic del documental “L'altra normalitat”, cofundador de la cooperativa Grupdem (1971). És llicenciat en Filosofia i Ciències de l'Educació amb Especialitat en Pedagogia Terapèutica, funcionari del Cos de Professorat d'Ensenyament Secundari de la Generalitat de Catalunya, i doctor en Mètodes de recerca avaluativa qualitativa. És coordinador de projectes artístics a l'Associació Paspertú.

Efred Carbonell, activista educatiu i social, és tresorer de la Federació Catalana de Voluntariat Social i vocal de la junta executiva de Rosa Sensat. Va dirigir ASPASIM durant gairebé 40 anys i ha estat president de la Coordinadora de Tallers per a persones amb discapacitat de Catalunya, de BCN esports i de DINCAT. El 2012 fou guardonat amb la Medalla d'Honor de la Ciutat de Barcelona.

17.00 h

Segona taula: *Les lluites cap a la inclusió a Catalunya*

Presenta i modera: **Efred Carbonell**

Sergi Moncunill, activista polític i social, membre de les juntes directives de LADD i Dincat, on també actua com a representant suplent. Fill de Valls, viu a Tarragona i és funcionari del Ministeri d'Hisenda.

Josep Ruf, pedagog, és director tècnic de l'àrea d'adults de la Fundació Catalana Síndrome de Down (Espanya), coordinador de la Xarxa Nacional de Vida Independent de Down España i membre del comitè d'experts de la Federació Iberoamericana pel Síndrome de Down (FIADOWN). És professor d'educació social a la Universitat de Barcelona (UB) i a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC).

Maite Ruiz, presidenta de LADD (Associació en Defensa dels Drets de les Persones amb Discapacitat Intel·lectual). Ha treballat durant més de 35 anys en el sector de les persones amb discapacitat dirigint diversos serveis de centre ocupacional i centre especial de treball a l'ATAM (Associació Telefónica de Asistencia a Minusválidos) i participa com a activista en diferents entitats del sector.

18.30 h

Cloenda

El Memorial del Bus Gris a l'antic centre d'extermini de Hadamar, Alemanya (2024). Creat pels artistes **Horst Hoheisel** i **Andreas Knitz**, aquest monument en itinerància segueix les petjades de l'operació d'eutanàsia nazi "Aktion T4", realitzada amb el coneixement, la tolerància i la participació activa de moltes institucions d'Alemanya.

Més informació sobre el monument a grauerbus-braunschweig.de

Foto: CC SA 4.0 Whgler (Wikimedia Commons).